

Gabona

Világ- és európai piaci tendenciák

A világ gabonapiacán a keresleti és kínálati viszonyok jelentősen romlottak az előző évihez képest 2012-ben, ugyanis az évszázad legforróbb és legszárazabb nyári időjárása hozamkiesést és ársokkot okozott. Az árupiacokon több termény határidős ára történelmi csúcsot ért el, ugyanakkor a világgazdasági válság, valamint a külkereskedelmi korlátozások elmaradása megakadályozták a még magasabb árszintek kialakulását.

Búza

A globális és európai terméskilátások a 2012/2013. gazdasági évre vonatkozóan már az év első félévében sem voltak kedvezőek: az USDA (2012a) első előrejelzésében (2012. május) az előző szezonhoz képest 17 millió tonnával kevesebb, 677,6 millió tonna búzatermést valószínűsített. Az USDA (2013a) szerint a folyó évi szezon búzatermése előreláthatóan 655 millió tonna körül alakul, ami 41,5 millió tonnával (6 százalékkal) marad el a 2011/2012. gazdasági év kibocsátásától. A terméskiesés hátterében a kisebb vetésterület (216 millió hektár az előző gazdasági év 221 millió hektárjával szemben), és az aszályos időjárás okozta 3,5 százalékos globális hozamcsökkenés áll. A legnagyobb termésveszteséget a fekete-tengeri régió országai (-32 százalék) és Ausztrália (-26 százalék) könyvelhették el. Az elemzők a búza globális felhasználását 672,6 millió tonna körül becsülik, ez 23,9 millió tonnával kevesebb az egy évvel korábbinál. A visszaeső kibocsátás miatt a készletek szűkülnek, így a 2011/2012. gazdasági évit 17 millió tonnával alulmúló mennyiség, 182,3 millió tonna búza maradhat raktáron a évi végén (1. táblázat).

Az IGC (2013) alapján az Európai Unióban 130,6 millió tonna búzát takarítottak be 2012-ben, a 2011. évinél 6,8 millió tonnával kevesebbet az alacsonyabb hozamok és a kisebb betakarított terület következtében. Komoly termésveszteség volt Romániában (-1,9 millió tonna), Spanyolországban (-1,7 millió tonna), Csehországban (-1,4 millió tonna) és Lengyelországban (-900 ezer tonna). Ezzel szemben Franciaországban 38,2 millió tonna (+6 százalék), Olaszországban 7,3 millió tonna (+7 százalék) búza került raktárakba. A globális hiánypszychózis miatt az Egyesült Államokban kínált búza jelentősen megdrágult, míg Oroszországban és Ukrajnában a termény exportjának esetleges korlátozásairól felröppenő hírek tették bizonytalaná a kereskedelmet. Mindezek azt eredményezték, hogy a franciaországi búza komoly versenylőnyre tett szert az őszi hónapokban: közel 75 százalékos részesedést szerzett az egyiptomi tenderekben, és leginkább az argentin búza számított vetélytársnak. Ennek ellenére az EU 17 millió tonna búzaexportja 2012-ben 1,8 millió tonnával elmaradt az egy évvel korábitól.

Az előzetes adatok szerint Kanadában 27,2 millió tonna búza termelt, 1,9 millióval több, mint 2011-ben. A hozamok alacsonyabbak, a minőségi paraméterek viszont lényegesen jobbak voltak. Igaz, hogy az USA-ban 7 millió tonnával több termést takarítottak be az elmúlt évihez képest, a 61,8 millió tonna búzamenyiség az 5 éves átlagot azonban 1,5 millióval haladta meg. Kanadához hasonlóan itt is az átlagnál jobb volt a búza minősége. Hiába a kiváló minőség, a magas áron kínált termény az ország exportjának visszaesését eredményezte. Az USA 26,1 millió tonna búzát értékesített a külpiacokon a 2012. naptári évben, 7,1 millió tonnával kevesebbet, mint 2011-ben. A csökkenés az ó és az új termést egyaránt érintette.

1. táblázat: A búza globális mérlege

	2012/2013. gazdasági év	2011/2012. gazdasági év
Nyitókészlet	199,38	198,90
Termelés	655,43	696,94
Import	141,86	148,28
Felhasználás	672,55	696,46
Export	135,66	157,39
Zárókészlet	182,26	199,38
Készlet/felhasználás (százalék)	27,10	28,63

Forrás: USDA

A fekete-tengeri régió országainak összesített búza-termését 77,9 millió tonnára (-37,1 millió tonna előző évihez képest) teszik. Oroszország búzatermelése 37,7 millió tonna (-23 százalék), Kazahsztáné 9,8 millió tonna (-57 százalék), Ukrajnáé 15,8 millió tonna (-29 százalék) körül alakult. Az oroszországi kikötőkből 2012-ben 20,1 millió tonna gabonát hajóztak ki, amelyből mintegy 8 millió tonnát tett ki az ó termés. Az előző évihez viszonyítva ez 2,6 millió tonna növekedést jelent. Ebből 16,1 millió tonna volt a búza (6 millió tonna ó termés), 85 ezer tonnával több, mint 2011-ben. A volt szovjet utódállamban a nagy termésveszteség miatt többször merült fel az exportkorlátozó intézkedések bevezetésének lehetősége, amelyet október végi nyilatkozatában Vladimir Putyin elnök végérvényesen elvetett. Ezzel szemben Ukrajnában november 15-i hatállyal kihírdették az exporttilalmat, miután az ország 2012/2013. gazdasági évi búzaexportja elérte a mezőgazdasági minisztérium és a helyi gabonakereskedők megállapodásában szereplő 4 millió, majd 5 millió tonna mennyiséget. Végül az exporttilalom elmaradt, a minisztérium több lépcsőben 6 millió tonna fölé emelte a külpiacra értékesíthető kenyérgabona volumenét.

A déli féltekén 2012 végén még nem fejeződtek be a betakarítási munkálatok. Ausztráliában az esőzések késleltették az aratást, végül 22 millió tonna búza került a raktárakba 2013 elején, ez 8 millió tonnával kevesebb az előző évinél. Argentínában az elmúlt évek leggyengébb termését, 10 millió tonnát takarítottak be a kedvezőtlen időjárás miatt, szemben az előző évi 14,5 millió tonnával. Ezért a világ egyik vezető búzaexportálója akár 25 százalékkal is csökkentheti a termény eladását a világpiacon. Brazíliában többnyire száraz időjárás volt az aratás idején, összesen 4,3 millió tonna körüli búza került le a táblákról, 26 százalékkal kevesebb, mint 2011-ben. Jó ütemben haladtak a betakarítással Észak-Afrikában, a termés 17,7 millió tonnára tehető.

Kukorica

A déli féltekén 2012 első felében aratták a 2011/2012. gazdasági év kukoricatermését. Brazíliában – ahol kétszer vetik a kukoricát – minden várakozást felülmúlt a betakarított termény mennyisége: az USDA (2013a) adatai alapján az első és a második vetésből együttesen 73 millió tonna mag került raktárakba, 27 százalékkal több, mint egy évvel korábban. Argentínában ezzel szemben a kisebb vetésterület (-4 százalék) és a szokatlanul száraz időjárás miatt 13 százalékkal romlott a kukorica átlagos hozama az előző évihez képest. Összesen 21 millió tonna terményt takarítottak be a gazdák – a 26 millió tonnára jelzett mennyiséggel szemben – 17 százalékkal kevesebbet, mint 2011-ben.

A Dél-afrikai Köztársaságban 10 százalékkal 3,15 millió hektárra növekedett a kukorica vetésterülete, a hozamok is kedvezően alakultak (3,95 tonna/hektár az egy évvel korábbi 3,8 tonna/hektár helyett), így a 12,4 millió tonna kibocsátás 14 százalékkal múlta felül a 2011. évit.

A 2012/2013. gazdasági év kukoricatermését illetően az USDA rekord szintű, 946 millió tonna globális kibocsátást prognosztizált a 2012 tavaszán. Az elemzők a vetésterület 3 százalékos (169 millióról 174 millió hektárra), a termésátlag 5 százalékos (5,15 tonna/hektárról 5,45 tonna/hektárra) növekedésére számítottak. A világ legfőbb gabonatermelő országait sújtó nyári aszály és forróság azonban a kukoricatermesre is negatív hatást gyakorolt. Az USDA (2013a) világpiacon kitekintésében már csupán 856 millió tonna globális termelést jelzett, ami 27 millió tonnával marad el a 2011/2012. évi szezonban raktárakba került mennyiségtől. A 175 millió hektár termőterület mellett ugyanis már csak 4,9 tonna/hektár termésátlagot becsültek, ami 6 százalékkal kisebb, mint az előző gazdasági év hozama. A 2011/2012. gazdasági évihez képest a legnagyobb termés kiesés az EU-ban (-15 százalék) és az USA-ban (-13 százalék) volt. Ezzel szemben Oroszországban 18 százalékkal, Mexikóban 15 százalékkal és Kínában 8 százalékkal több termést takarítottak be, mint egy évvel korábban.

A kukorica globális exportja a 2011/2012. gazdasági évinél 28,6 millió tonnával lehet kevesebb a 2012/2013. évi szezonban, így 88 millió tonna termény található vevőre a világpiacon. Ukrajna az előző gazdasági évihez képest 2,3 millió tonnával kevesebb, vagyis 13,5 millió tonna tengerit vihet piacra, Argentína és Brazília pedig várhatóan minden idők legnagyobb volumenét exportálja. Globális szinten a kukorica zárókészlete a nyitókészlethez viszonyítva előreláthatóan 7 millió tonnával csökken, és az előrejelzések szerint 125 millió tonna marad raktáron a 2012/2013. gazdasági év végén (2. táblázat).

Az IGC (2013) szerint az USA-ban 274 millió tonna körüli termés került raktárakba 2012-ben, ami az elmúlt 6 év legalacsonyabb kibocsátása, míg a 7,7 tonna/hektár termésátlag 1995 óta a legkevesebbnek számít (2011-ben 9,2 tonna/hektár volt). Az USA kukoricaexportja is gyengén teljesített: a 2012. naptári évben 31,4 millió tonna terményt értékesítettek a külpiacokon (ebből 27 millió tonna volt az ó termés), szemben a 2011. évi 45,7 millió tonnával (-31 százalék), amelyből 34 millió tonnát tett ki az előző évi termés. Az EU-ban 54,8 millió tonna kukoricát takarítottak be 2012-ben, ami 11,2 millió tonnával múlta alul az egy évvel korábbi kibocsátást. Legjelentősebb termésveszteséget Romániában (-47 százalék) és Magyarországon (-42 százalék) könyvelhettek el, a termés a jelentések alapján 5,6 illetve 4,7 mil-

2. táblázat: A kukorica globális mérlege

	2012/2013. gazdasági év	2011/2012. gazdasági év
Nyitókészlet	131,88	128,19
Termelés	855,92	882,50
Import	95,48	99,32
Felhasználás	862,51	878,81
Export	87,95	116,52
Zárókészlet	125,29	131,88
Készlet/felhasználás (százalék)	14,53	15,01

Forrás: USDA

lió tonna körül alakult. Ezzel ellentétben – a terület növekedésének köszönhetően – Lengyelországban a korábban jósoltnál több, 3,6 millió tonna kukorica (+50,5 százalék) került a raktárakba. Az Unióban az átlagos kukoricahozam 6,1 tonna/hektárra tehető, szemben az előző év hektáronkénti 7,5 tonnájával. A gyenge termésnek köszönhetően az EU 2012. július 2. – 2013. január 8. között 5,6 millió tonna kukorica importjára adott engedélyt, ami több mint kétszerese az egy évvel korábban behozott mennyiségnek. A Közösség 2012. október 22-én jóváhagyta a Syngenta MIR 162 takarmányozási és élelmezési célra előállított GM kukoricafajtának az importját, így számítani lehet a Brazíliából származó kukorica behozatalának élénkülésére.

Ukrajnában a terület 23 százalékos növekedése ellenére 8 százalékkal kevesebb kukoricát takarítottak be 2012-ben. Átlag alatti hozamok mellett 21 millió tonna termés, az előző évihez képest 1,9 millió tonnával kevesebb kukorica került a magtárakba. Kínában ugyanakkor rekord mennyiségű, 208 millió tonna kukoricatermést realizáltak a nagyobb vetésterület és a magasabb hozamoknak köszönhetően. Ez 8 százalékkal múlta felül a 2011. évi eredményt. Az elemzők a kiemelkedő termés miatt az ország kukoricaimportjának 55 százalékos visszaesésére számítanak, ez 2,1 millió tonna mag behozatalát jelenti a 2012/2013. gazdasági évben.

A déli féltekén a kukorica vetését többé-kevésbé befejezték 2012 végén. Argentínában az előirányzott 4 millió hektár helyett 4,5 millió hektáron vetettek kukoricát, így az IGC (2013) a várható termést (az aratás 2013 márciusában kezdődik) 26 millió tonnára prognosztizálta, ami 5 millió tonnával múlja felül a 2011/2012. gazdasági év kibocsátását. Brazíliában a középső és déli régiókban 2012 decemberében befejeződött az első (nyári) vetés, amit a heves esőzések hátráltattak. A második vetéssel (2013. január-februárban kezdődik) együtt a teljes vetésterületet 15,4 millió hektárra becsülik, az előző évinél 200 ezer hektárral nagyobbra. A hozam elérheti a 2012. évi 4,8 tonna/hektárt, így előreláthatóan 74 millió tonna

(+1 millió) rekord mennyiségű mag kerülhet raktárakba, amelyből tervek szerint 15 millió tonna termés jut exportra a 2012/2013. évi szezonban.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon az aszály az őszi vetésekre kedvezőtlenül hatott 2011-ben, sok helyütt hiányosan kelt ki a növény és az állományok fejlettsége nagyon egyenlőtlen volt a tél előtt. A 2012. február eleji és a húsvéti fagyok nagy kárt okoztak a szárazság sújtotta egyenlőtlen állományok fejlődésében, illetve a csapadékhiány tartóssága a tavaszi vetéseket is megnehezítette. A fő problémát az okozta, hogy a több hónapnyi csapadékmentes időjárás miatt a talaj mélyebb rétegei is kiszáradtak. A kedvezőtlen állapotú őszi vetést több helyen kitérítették, ami a tavaszi vetésű növények területének bővülését eredményezte. Májusban és júniusban érkezett annyi csapadék, ami az őszi és a tavaszi vetésű növények fejlődésének kedvezett, majd júliusban több hónapig tartó forróság és aszály vette kezdetét.

A KSH adatai szerint Magyarországon 1,063 millió hektárról takarítottak be őszi búzát 2012-ben, 85 ezer hektárral többről, mint az előző évben. A 3,74 tonna/hektáros termésátlag 11 százalékkal, a 3,97 millió tonna kibocsátás 3 százalékkal múlta alul az egy évvel korábbi eredményt, ugyanis 135 ezer tonnával kevesebb búza került a raktárakba. A száraz időjárásnak köszönhetően a termés minősége kiváló volt, ami azonban a takarmánybúza mennyiségét jelentősen csökkentette. Magyarországon 996 ezer tonna árpa, 140 ezer tonna zab és 78 ezer tonna rozs termett 2012-ben.

Takarmánykukoricát 1,26 millió hektáron vetettek Magyarországon 2012 tavaszán. A júliusi rendkívül forró és száraz időjárás miatt országsszerte eltérő volt a növények állapota, számos helyen kiégték a növények. A bizonytalan terméskilátások miatt a NÉBIH

előzetes termésbecslésében 15–75 százalékos termésvesztéséget prognosztizált. Végül a KSH adatai szerint 1,19 millió hektárról takarítottak be kukoricát, 3 százalékkal kisebb területről, mint 2011-ben. A 3,98 tonna/hektár hozam 39 százalékkal maradt el az egy évvel korábitól, míg a 4,7 millió tonna termés a 2011-ben betakarított mennyiség 59 százalékát tette ki.

Bel- és külpiaci értékesítés

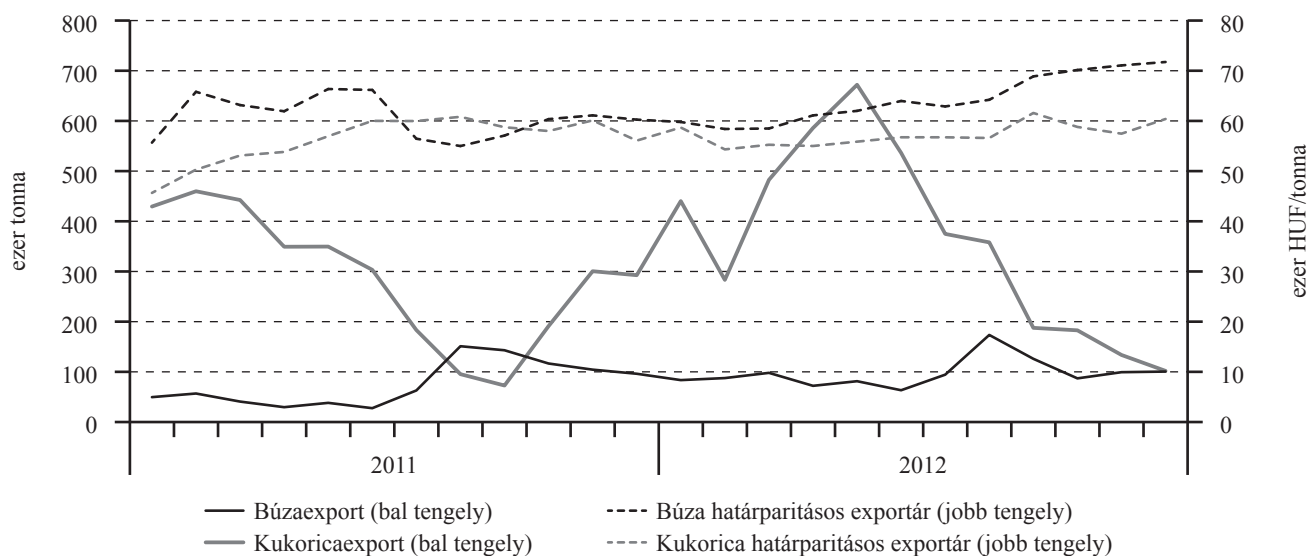
A KSH felvásárlási adatai alapján a termelők 1,59 millió tonna búzát értékesítettek a hazai feldolgozóknak és kereskedőknek 2012-ben, 21 százalékkal többet, mint az előző évben. Az első félévben a felvásárlás mindössze 323 ezer tonnát tett ki, mert 2011-ben – az alacsony árak ellenére – a termelők nagy része hamar próbált szabadulni az újtermésű árujától a keresleti piacon. Így kevés eladható forrás maradt 2012 első felére. Ugyanakkor a betakarítástól kezdődően – a korábbi évek tendenciájának megfelelően – már megugrott az eladások volumene, miután a kiváló minőségű búza megfelelő kínálatot biztosított a piacon. Az étkezési búza júliusi és augusztusi felvásárlási volumene 75 és 26 százalékkal haladta meg az egy évvel korábit, a termelők ugyanis igyekeztek minél előnyösebben megválni árujuktól, kihasználva a nyári árralít. Ezért már szeptemberben 50 ezer tonna körüli szintre esett vissza a Magyarországon felvásárolt étkezési búza mennyisége. A takarmánybúza hiányát támasztja alá, hogy a júliusi felvásárlási dömpinget követően – amikor a 2011. évihez képest 75 százalékkal több, 155 ezer tonna terményt értékesítettek – augusztusban már a 100 ezer tonnát (-15 százalék) sem érte el a felvásárlás volumene, ami szeptemberben 35 ezer tonnára (-50 százalék) süllyedt.

A KSH adatai alapján a takarmánykukorica felvásárlása 15 százalékkal csökkent 2012-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A felvásárlási volumen 2012. január-szeptember között minden hónapban 10–200 százalékkal felülmúlta a megelőző év azonos időszakának forgalmát. A fordulat októberben következett be, amikor a hatalmas terméskiesés miatt az újtermésű kukoricából értékesített mennyiség a 2011. évinek az 58 százaléka volt.

Magyarország búzaexportja az egy évvel korábbihoz képest 21 százalékkal 1,17 millió tonnára emelkedett 2012-ben (2. melléklet). Az év első hat hónapjában az ő termésű búzából külpiacokon értékesített mennyiség 50–130 százalékkal múlta felül az előző év hasonló időszakának kivételét. Az aratást követően ugyanakkor csak a júliusban és augusztusban kiszállított volumen haladta meg a 2011. évi búzaexport mennyiségét, szeptemberben és októberben az előző évihez képest 20 százalék körüli visszaesés volt. A belföldi és a külpiaci forgalom együttes alakulásából arra lehet következtetni, hogy a világgpiaci árak bizonytalan alakulása miatt a termelők vártak az értékesítéssel. A főbb célországok Olaszország, Bosznia-Hercegovina, Ausztria, Románia, Németország, Szlovákia és Szlovénia voltak.

Magyarország 4,3 millió tonna kukoricát exportált 2012-ben, 755 ezer tonnával többet, mint egy esztendővel korábban (1. ábra). A 2011. évről áthúzódó bőséges kínálat és a relatíve alacsony belföldi árak a kivitel növelésére ösztönözték a piaci szereplőket 2012 első öt hónapjában. A kiszállítások 26 százaléka Hollandiába, 19 százaléka Olaszországba és 17 százaléka az aszály miatt közel 50 százalékos termésvesztéséget elszenvedett Romániába irányult. A szárazság hatására ősszel jelentősen romlott a Duna hajózhatósága, ami korlátozta a magyar kukorica külpiacra jutását.

1. ábra: A gabonafélék határparitásos exportárának és kivitelének alakulása (2011–2012)

Forrás: KSH

A magyarországi kukoricaimport a gyenge termés miatt 57 százalékkal emelkedett, a legnagyobb beszállítók Románia, Szlovákia, Lengyelország és Ukrajna voltak.

A piaci árak tendenciája

A hónapokig tartó aszályos időjárás miatti aggodalom, valamint a drasztikus globális terméskiesés a világ határidős piacain látványos nyomot hagyott, két részre osztva a 2012. esztendőt. Az év első felében – a kimagasló termésre és a készletek feltöltésére számítva – a nemzetközi piacokon az előző év végén kialakult alacsonyabb árszinten stabilizálódtak a terményárak. A fundamentumok közül elsősorban az időjárás és az európai gazdasági válság gyakorolt hatást a gabonafélék világpiaci árára. A chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) a búza fronthavi jegyzése május közepéig nem emelkedett 250 dollár/tonna fölé, míg az időszak átlaga 17 százalékkal maradt el 2011 első öt hónap átlagától (2. ábra). Az alacsonyabb árszínvonalhoz az is hozzájárult, hogy a világ egyik legnagyobb búzaexportőre, Oroszország – a 2011. év első felével ellentétben – a 2011/2012. gazdasági évben nem fékezte gabonaexportját. A kukorica tőzsdei ára a búzáéhoz hasonlóan változott: 240–260 dollár/tonna között hullámozott 2012. január–május között, 7 százalékkal alacsonyabb szinten, mint egy évvel korábban. Május végére a kedvező időjárás és a kimagaslónak ígérkező globális kukoricatermés miatt mindkét termény jegyzése 240 dollár alá süllyedt.

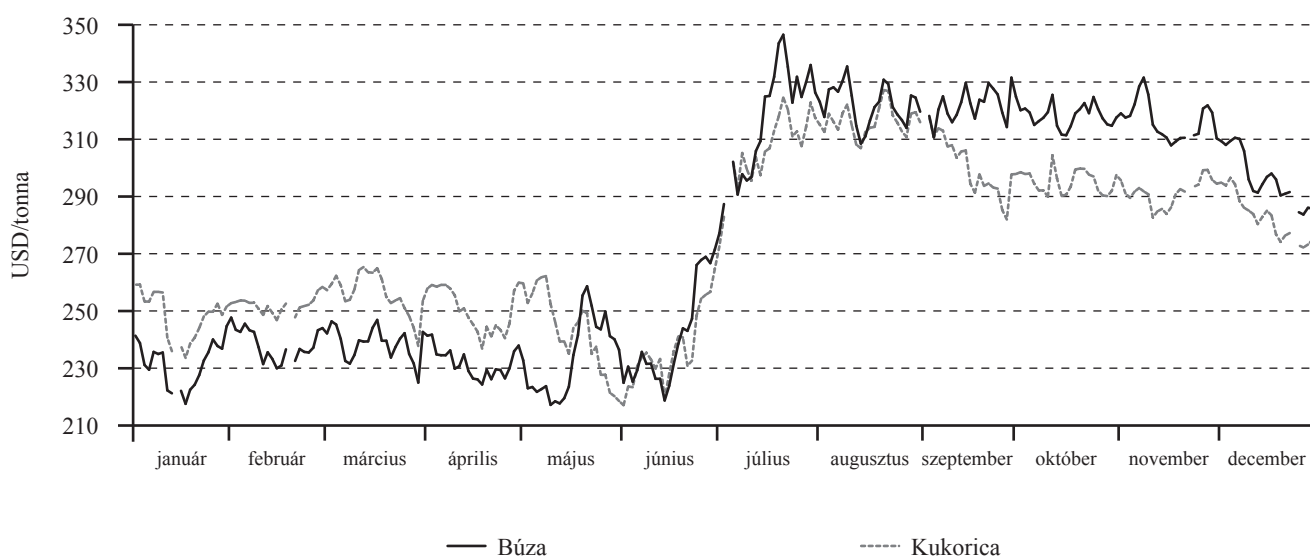
Júniusban az Észak-Amerikában szünni nem akaró szárazság és egyre forróbb időjárás miatti aggodalmak

hatására bő egy hónapig tartó árrali bontakozott ki a világ árutőzsdéin. Chicagóban a búza fronthavi jegyzése június közepe és július 20. között 55 százalékkal 347 dollár/tonnára emelkedett. A kukorica legközelebbi lejáratra szóló kontraktusának jegyzése ugyanebben az időszakban 325 dollár/tonna történelmi csúcstra tört, majd egy hónappal később elérte a 327 dollár/tonna szintet. Mindkét termény historikus volatilitása meghaladta a 40 százalékot ebben az időszakban, ami inkább a tőzsdei spekuláció, mintsem a fundamentális tényezők eredménye. Szeptember elejére az árrali kifulladás, ősszel egy kiegyensúlyozottabb időszak vette kezdetét, az év első feléhez viszonyítva azonban 10–30 százalékkal magasabb árszinten. A búza fronthavi jegyzése 310–320 dollár/tonna közötti tartományban stabilizálódott, míg a kukoricáé – az USA-ban gyors ütemben haladó betakarítási munkáknak köszönhetően – 300 dollár/tonna alá ereszkedett. Az árak alakulását elsősorban az Európára koncentrálódó kereskedelem, az Amerikai Egyesült Államokban az őszi vetést is fenyegető szárazság, a szűkös globális búzakínálat, valamint az Ukrajnában kilátásba helyezett exporttilalom befolyásolta ezekben a hónapokban.

Az év végén mindkét termény vonatkozásában negatív irányú tendencia következett. A búza és a kukorica jegyzéseire a szójabab kedvező dél-amerikai terméskilátása mellett az USA rosszul teljesítő exportja és a pénzügyi krízis („*fiscal cliff*”) miatti aggodalom is negatívan hatott. Így a 2012. esztendőt mindkét termény a második félév legalacsonyabb szintjén zárta: a búza 286, a kukorica 275 dollár/tonna fronthavi áron.

A párizsi árutőzsdére is begyűrűztek a világpiaci hatások. A búza és a kukorica legközelebbi lejáratra szóló kontraktusainak jegyzése 2012 júliusában 20 százalékkal 250 euró/tonna felé emelkedett, időnként

2. ábra: A búza és a kukorica fronthavi jegyzése a chicagói árutőzsdén (2012)

Forrás: CME Group

átlépvé a 260 euró/tonna szintet. A nyár végén a két termény határidős ára eltérő irányt vett: az európai búza iránti élénk kereslet stabilan 260 euró/tonna fölött tartotta a termény fronthavi jegyzését, amely november elején – az ukrainai exporttilalom bejelentésével – 280 euró/tonna éves csúcsra tört. Ezzel szemben a kukorica tőzsdei ára a betakarítás hatására 240 euró/tonna szintre csökkent, majd a rendkívül gyenge európai kukoricatermésről szóló jelentések újból 260 euró/tonna közelébe emelték a termény jegyzését. Az év utolsó hónapjában – az észak-amerikai trendnek megfelelően – Párizsban is csökkent a termények határidős ára, a búza legközelebbi lejáratra vonatkozó jegyzése tonnánként 250 euróra, a kukoricáé 238 euróra esett december 31-én (3. ábra).

Magyarországon, a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) áruipari szekciójában a malmi búza és a takarmánykukorica jegyzései is követték a nemzetközi változásokat (4. ábra). A malmi búza határidős ára meredeken, a takarmánykukoricáé mérsékeltebben emelkedett 2012 júliusában. A búzaár növekedésének hátterében a nemzetközi hatások mellett az aszály okozta termésvesztés, az exportra ösztönző kiváló minőség és a folyamatos kereslet állt. A malmi búza fronthavi jegyzése júliusban 68 500 forint/tonnára nőtt, 26 százalékkal meghaladva a megelőző időszak (január–június) átlagos tőzsdei árát. A betakarítás és a forint erősödése átmenetileg mérsékelte a termény jegyzéseit, azonban szeptemberben a gazdák kivárták a kiváló minőségű áru értékesítésével, így a malmi búza határidős jegyzése 70 ezer forint/tonna fölé emelkedett az áru-tőzsdén. Ősszel a kukorica betakarítása gyengítette a termény fronthavi árát, ami decemberben újra 71 ezer forintos magasságba tört.

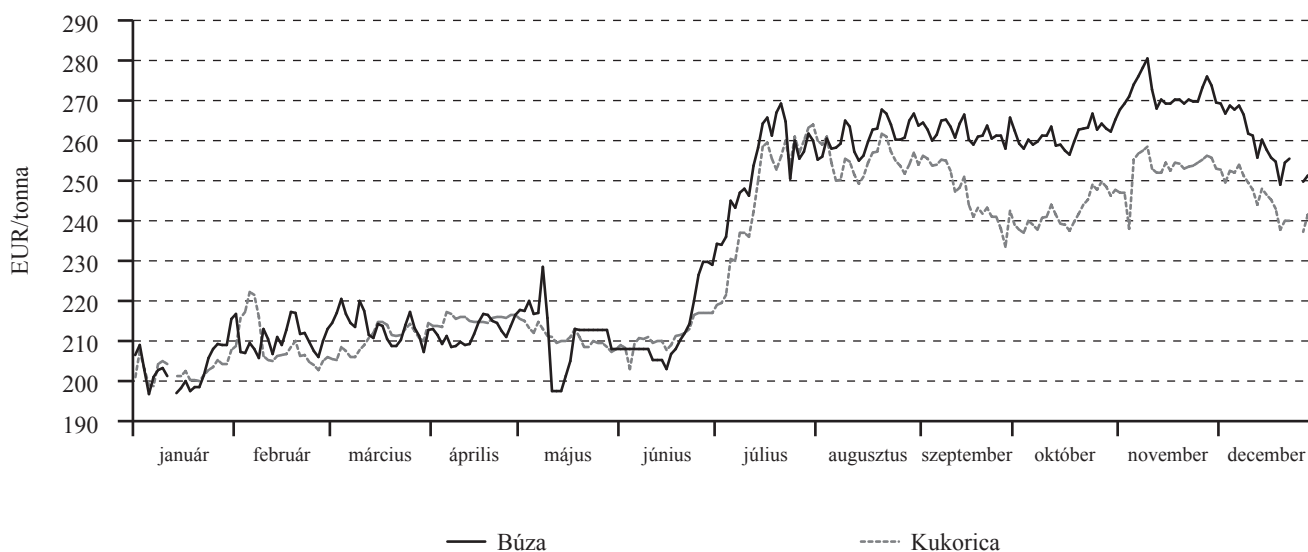
A BÉT-en a takarmánykukorica fronthavi jegyzése kis késéssel követte a malmi búza árának változását, és szeptember elején 73 ezer forint/tonna történelmi csúcsot ért el. Ehhez a betakarítás elején, a várható hozamokkal kapcsolatos bizonytalanság mellett a forint gyengülése is hozzájárult. Az aratás idején a takarmánykukorica tőzsdei ára 65 ezer forint/tonna körüli szintig mérséklődött, majd az év végén 68 ezer forinton zárt.

Az étkezési búza termelői ára 17 százalékkal, a takarmánybúzáé 28 százalékkal, a takarmánykukoricáé 16 százalékkal haladta meg 2012-ben az előző évi szintet (5. ábra). Az étkezési búza termelői ára 2011 júliusától lassú ütemben és egyenletesen növekedett, és 2012 novemberében érte el a csúcspontját (67 ezer forint/tonna). Mivel 2012-ben kiváló minőségű búza termelt, így a takarmánybúza ára szeptemberben megközelítette a malmi minőségű termény árát a fizikai piacokon, sőt októberben 2 százalékkal meg is haladta azt. A takarmánykukorica termelői ára – az étkezési búzáéhoz hasonlóan – novemberben érte el a legmagasabb szintjét, a történelmi rekordot jelentő 64 ezer forint/tonnát.

A takarmánykeverékek ára az alapanyagok árának változását követve emelkedett 2012-ben, felülmúlva a 2011-ben elért rekordszinteket. A brojlertáp értékesítési ára októberben volt a legmagasabb, a júliusi átlagárhoz képest 21 százalékkal 112 ezer forintra emelkedett tonnánként. A hizósertéstáp májustól megszakítás nélkül drágult, az értékesítési ára decemberben volt a legmagasabb, 99 ezer forint/tonna (6. ábra).

A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára 2012-ben 5–7 százalékkal maradt el az egy évvel korábbi átlagártól (3. melléklet), ami a 2011. év eleji

3. ábra: A búza és a kukorica fronthavi jegyzése a párizsi árutőzsdén (2012)

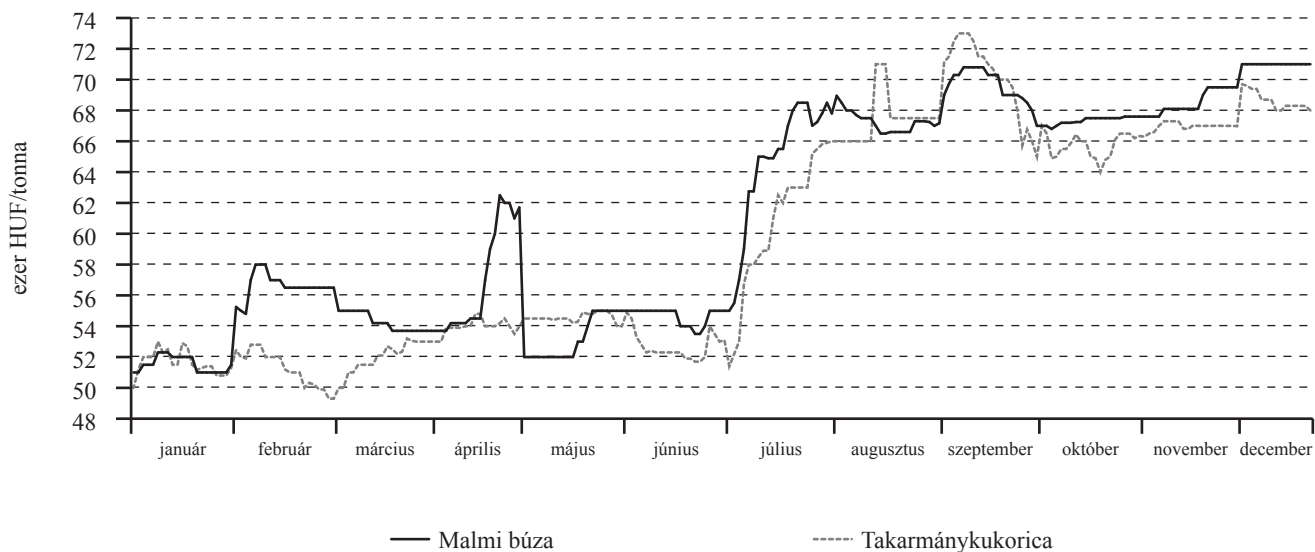

Forrás: MATIF

100 forint/kg feletti lisztárakkal magyarázható. Ezzel ellentétben, 2012-ben kizárólag a rétesliszt (BFF 55) és a búzadara kilogrammonkénti ára emelkedett 100 forint fölé. A malomipar a búza árának növekedését augusztustól kezdte fokozatosan beépíteni a lisztek

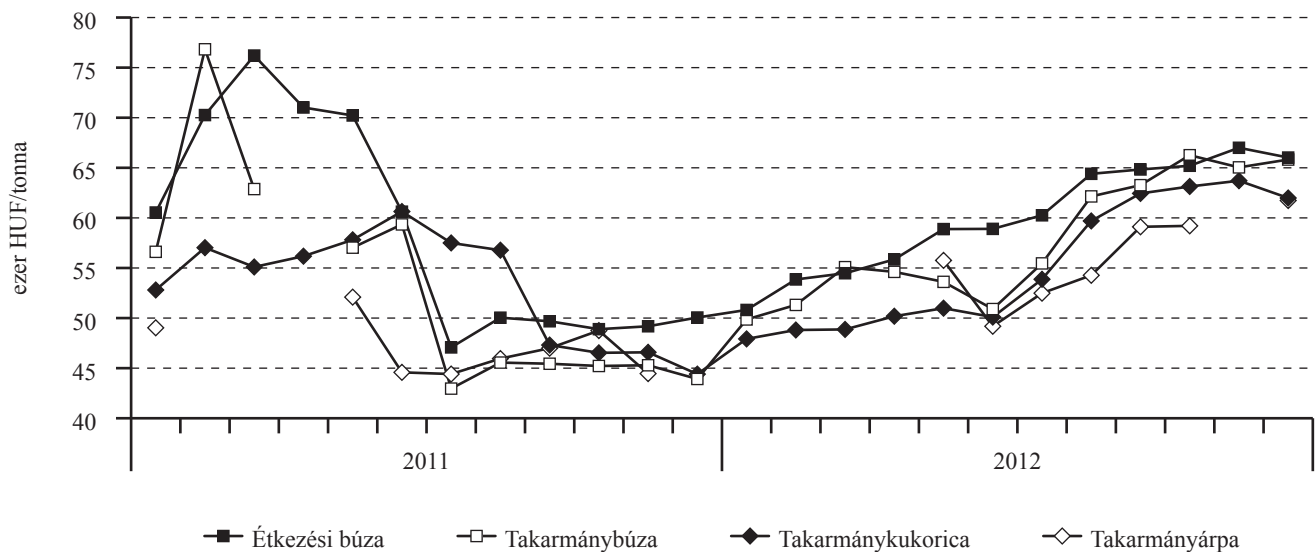
értékesítési árába, amelyek – átlagosan 8,5 százalékkal emelkedve – októberben érték el a csúcspontjukat 2012-ben. A feldolgozó értékesítési árhoz hasonlóan változott a finomliszt fogyasztói ára: 2012-ben 4 százalékkal maradt el az előző évi átlagártól (25. melléklet).

4. ábra: A búza és a takarmánykukorica fronthavi jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén (2012)

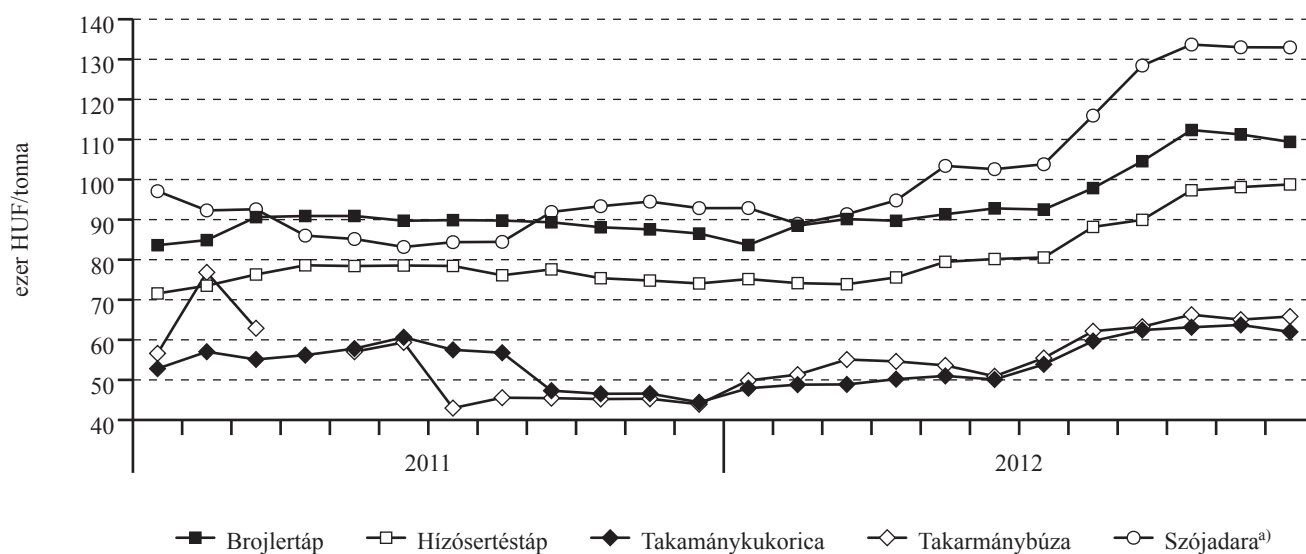
Forrás: BÉT

5. ábra: A gabonafélék termelői ára (2011–2012)

Forrás: AKI PÁIR

6. ábra: A gabonafélék termelői, a szójadara import- és a brojler-, illetve a hízósertéstáp feldolgozói értékesítési ára (2011–2012)

^{a)} Határparitásos importár.

Forrás: AKI PÁIR, KSH